

DIFICULTĂȚI ALE LIMBII ROMÂNE CONTEMPORANE

Greșeli de scriere și vorbire

CUPRINS

INTRODUCERE.....	7
CAPITOLUL I	
Câteva norme morfologice	9
CAPITOLUL II	
Reguli de scriere și de pronunțare literară.....	35
CAPITOLUL III	
Semne ortografice. Semne de punctuație.....	57
CAPITOLUL IV	
Rolul modurilor și timpurilor verbale	77
CAPITOLUL V	
Scrierea derivatelor, compuselor, locuțiunilor și grupurilor de cuvinte.....	99
CAPITOLUL VI	
Pleonasmul	117
CAPITOLUL VII	
Greșeli de sintaxă.....	129
CAPITOLUL VIII	
Exemple de greșeli gramaticale frecvent întâlnite în limbă	135
CONCLUZII.....	147
BIBLIOGRAFIE	153

CAPITOLUL I

Câteva norme morfologice

Adjectivul

Adjectivele masculine care au la singular un **i** la finală se scriu la plural nearticulat cu doi **i**, iar la forma articulată cu trei **i**: *cercel argintiu, cercei argintii, argintiii cercei*.

La femininul adjetivelor de tipul *bun, mare, cutaneu*, genitiv-dativul singular nearticulat este identic cu pluralul nearticulat: *note bune, speranțe mari, infecții cutanee, acestei note bune, mari speranțe, infecții cutanee*, iar cel articulat se formează prin adăugarea articolului hotărât **-i** la genitiv-dativul nearticulat: *bunei note, marii speranțe*. De asemenea, femininul adjetivelor terminate în **-iu** la nominativ-acuzativ sg. nearticulat, de tipul *argintiu, pustiu*, genitiv-dativul sg. nearticulat este identic cu pluralul nearticulat: *întinderi pustii, acestei întinderi pustii*, iar cel articulat se formează prin adăugarea articolului hotărât **-i** la nominativ-acuzativul sg. nearticulat: *pustiei întinderi*.

Adjectivul *drag* are la feminin plural forma *dragi*, articulat: *dragile - fete dragi, dragile mele, nu drage, dragele, dar ultimele, nu ultimile*. Forma *dragă* se folosește în adresare, atât pentru feminin, cât și pentru masculin.

Respect pentru cantică și cărti
La adjectivele terminate în **-uu**, norma actuală recomandă pronunțarea finalei ca hiat: m. sg. *ambiguu*, (-gu-u), f. *ambiguă*, f. pl. *ambigue*, dar m. pl. *ambigui* (-gui).

Câteva adjective (*anumit, diferit, mult, puțin, tot*) au la genitiv-dativ plural desinența pronominală **-or**: *anumitor, multor, puținor, tuturor, diferitor colegi*. Acestea, precum și *destul, divers, felurit, numeros*, pot exprima la plural valoarea de genitiv printr-o construcție cu prepoziția **a**, iar pe cea de dativ, cu prepoziția **la** (*părerile a destui colegi, votul a numeroși parlamentari, părerea a anumiți colegi, a diferite colege; S-au dat premii la numeroși sau anumiți participanți; Am spus la mulți sau destui colegi*).).

Adjectivele invariabile, *asemenea, cumsecade, cogeamite, bej, corai, forte, șic, turcoaz, gri, roz*, printre acestea și adjectivele cu finala **-ce**: *atroce, eficace, motrice, perspicace*, au aceeași formă la toate cazurile, genurile și numerele.

Adverbe și locuțiuni

Norma literară condamnă folosirea lui **ca și** (sau a lui *ca, virgulă*) în loc de **ca** pentru evitarea cacofoniilor, în construcții de tipul **ca și consilier**, care pot fi înlocuite prin construcții directe precum: *a fost numit consilier* sau *l-a luat drept consilier, în calitate de consilier*.

Adverbul *decât „doar, numai”* se folosește numai în construcții negative (*N-am decât o soră*), în timp ce sinonimele sale se întrebunează în construcții pozitive (*Am doar/numai o soră*). Locuțiunile adverbiale **nu** cunosc categoria numărului; astfel, locuțiunea adverbială! *altă dată* nu are plural. (DOOM, p. 26, alte dăți (în alte împrejurări) -loc. adv.)

Articolul

Respect pentru cărțile românești

Articolul hotărât, la nominativ-acuzativ masculin și neutru, singular, este obligatoriu în scris, precum și în vorbirea solemnă, chiar dacă în vorbirea curentă actuală se manifestă tendința de a nu-l mai pronunța; (*pomul, leul, codrul, lucrul*), lipsa articolului este admisă în literatura artistică; în **visu-i** - „în visul său”, **bătrână-i** aşteaptă - „bătrânul îi aşteaptă”, când are loc atașarea unei forme verbale „**bătrână-i** obosit”.

Unele substantive, nume de plante sau animale, sunt numai formal articulate, admitând la această formă și articol nehotărât: *o floarea-soarelui*.

Numele unor dansuri populare, cunoscute în general sub forma articulată hotărât (*hațegana*), pot fi folosite și nearticulat: *La hațegană, pașii sunt ...* și la plural: *au jucat două hațegane*).

La unele substantivele provenite din abrevieri există în prezent tendința de a le folosi nearticulat, ca nume proprii: !O.N.U. / ONU a decis ... (nu: *O.N.U.-ul...*).

Norma literară **nu** admite folosirea articolul hotărât proclitic *lui* la genitiv-dativul singular al substantivelor comune feminine: *mamei* (**nu lui mama**).

La substantivele și adjectivele care au la finală grupuri consonantice terminate în *I* sau *r*, la plural trebuie făcută distincție în scris între formele nearticulate de tipul *acești/doi/niște/noii membri*, adj. *ochii ei albaștri*, și formele articulate de tipul *toți membrii, albaștrii ei ochi*.

Genitiv-dativul plural articulat al substantivului *ou* este **ouălor** (**nu ouălelor**). Articolul posesiv, la feminin singular, este **a** și înaintea genitiv-dativului adjectivului posesiv postpus: (*al*) *unei prietene a mele* (**nu ale**).

Unele nume proprii, mai ales de locuri, pot primi, formal, articol: *Bucureștiul* este un oraș foarte vechi.

Articolul hotărât enclitic (singular și plural) se leagă cu cratimă:

- în împrumuturile a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare: *acquis-ul* [achijul], *!bleu-ul* [blöul], *show-ul* [şoul];

- în împrumuturile care au finale grafice neobișnuite la cuvintele vechi din limba română: *!hippy-ul*, *hippy-i*; **party-ul*; **playboy-ul*, *playboy-i*; **story-ul*.

! Se recomandă atașarea fără cratimă a articolului la împrumuturile care se termină în litere din alfabetul limbii române pronunțate ca în limba română: *boardul* [bordul], *clickul* [clicul], *!week-endul* [uikendul]. La cuvintele greu flexionabile: *pH-ul*, *RATB-ul*, *x-ul*, *11-le*, *10-le*.

Numeralul

Numeralul cardinal *unu* se scrie fără *-l* final, spre deosebire de pronumele nehotărât: *N-au fost aleși doi reprezentanți, ci numai unu; Dintre trandafiri, cel mai bine miroseau doi albi și unu roz*, dar *Unul a reușit, celălalt nu*.

Numeralul cardinal „12” și cel ordinal corespunzător trebuie folosite la forma de feminin atunci când se referă la substantive feminine: *ora douăsprezece, douăsprezece mii de lei, clasa a douăsprezecea* (dar se acceptă și formele de masculin în indicarea datei: *doi|doisprezece|douăzeci și doi mai*).

Norma a acceptat formele *paisprezece, şaisprezece, şaizeci* (în loc de *patrusprezece, şasesprezece, şasezeci*, care nu mai sunt admise, fiind pedante și pronunțările în tempo rapid pentru numeralele *cinsprezece și cinczeci*).

Respect pentru oameni și cărți

Numeralele „17” și „18” se pronunță (și se scriu în litere) în conformitate cu numeralele simple de la care sunt compuse, fără (altă) vocală de sprijin (*i*, *â*, *u*) în interior: *șaptesprezece*, *optsprezece*.

Nu sunt admise de normă forme ca: *unșpe*, *unsprece*, *șaispce*, *unșpce*, *douăsunu*, *pașopt* (deși este acceptat derivatul *pașoptist*); *douăjde mii*, *o mie și unu*, *două mii* (*milioane* etc.) și *o sută*.

Pentru indicarea primei zile a fiecărei luni trebuie folosit numeralul ordinal și nu cel cardinal: *Întâi Decembrie*, *Întâi Mai*, **nu** *Unu Decembrie*, *Unu Mai*.

! Normele actuale acceptă la femininul nearticulat al numeralului ordinal *întâi* postpus substantivului și forma *întâia*: *clasa !întâi/întâia*.

Aproximația în interiorul unor limite numerice se redă fie prin construcții cu **prepoziții** (*S-au prezentat între douăzeci și treizeci de persoane. Temperaturile minime se vor situa între 2 și 4 grade, Deschis între 10 și 18/de la 10 la 18, Am concediu de la 1 (până) la 31 august*), fie, în scris, prin **alăturarea** numeralelor, despărțite prin **linie de pauză** (*S-au prezentat douăzeci – treizeci de persoane, Temperaturile minime vor fi de 2 – 4 grade, Deschis 10 - 18, Concediu 1 – 31 august*), dar **nu** prin combinarea celor două procedee (**nu**: *Deschis între 10 - 18*).

În texte, numeralele se scriu rar „în litere” (cu excepția unor documente comercial-administrative, de exemplu în formulare, pentru securizarea sumelor de bani înscrise) și mai frecvent cu cifre, cu excepția numeralelor sub *zece*, care se scriu în general în text în cuvinte. Exprimările *la sută* și *procent(e)* fiind echivalente, nu trebuie folosite împreună: *2%/doi la sută/două procente* (**nu** *două procente la sută*).

Respectiv pentru nume și cărti
Valoarea de genitiv se exprimă cu ajutorul prepoziției **a**, iar cea de dativ - cu prepoziția **la**, ambele + acuzativul (*votul a doi senatori; a dat note la doi elevi*).

Pronumele și adjecțivul pronominal

Acordul în persoană, gen, număr și caz al adjecțivului pronominal de întărire: *însuți* pentru formele sale: *însuși, însușită, însine, însivă, însiși*, este obligatoriu.

Pronumele și adjecțivul demonstrativ de depărtare și de identitate se scriu la feminin singular *aceea* [ačeia], *aceeași* [ačeiași], iar la masculin plural *aceia*, *aceiași*.

Pronumele și adjectivele posesive *nostri, voștri* se scriu totdeauna cu **un** singur *-i* (*ai nostri tineri, tinerii nostri*), pentru că nu primesc articol.

! În construcția cu prepoziția *de* (care și-a pierdut sensul partitiv, dobândind sensul „de felul”) + pronume posesiv, norma actuală admite atât pluralul, cât și singularul: *!un prieten de-ai mei/de-al meu, o prietenă de-ale mele/de-a mea*.

Prepoziția **pe**, la acuzativul pronomului relativ **care**, cu rol de complement direct, este obligatorie (*Omul pe care l-am văzut, nu Omul care l-am văzut*).

Substantivul

Genul. Substantivele la care există ezitare în ce privește apartenența la genul feminin sau neutru, respectiv masculin sau neutru, se află în una dintre următoarele situații:

- sunt admise ca variante literare libere cuvintele: *basc/bască* (beretă), *colind/colindă* (cântec);

Respect pentru oameni și cărți
- norma actuală a optat pentru un singur gen și anume !astru, masculin, *clește*, masculin (pl. clești), !foarfecă, feminin;

- cuvinte de genuri diferite sunt specializate pentru sensuri sau domenii diferite: *a* literă, *a* sunet, *basc/bască* (beretă), *basc* (adaos la bluză sau jachetă), *bască* (albie, lâna tunsă de la o oaie, bluză, vestă), *bască* (limbă), *colind* (colindat), *colind/colindă* (cântec), *zăloagă* (semn de carte, capitol), !*zălog* (arbust), *zălog* (garanție).

! Conform tendinței de specializare, la unii termeni, a masculinului, pentru limbajul **tehnic**, norma actuală admite și genul **masculin** (și deci pluralul în *-i*) la substantive ca !*element*¹ (de calorifer) s.m., pl. *elementi*, față de !*element*² „fenomen, componentă” s.n., pl. *elemente*; !*robinet* s.n./s.m., pl. *robinete/robineti*; *virus*¹ „program de calculator” s.m., pl. *virusi*, *virus*² „agent patogen” s.n., pl. *virusuri*.

La substantivul împrumutat din engleză *mass-media* s-a admis (în acord cu forma și în conformitate cu trecerea unor plurale neutre latinești la origine la feminin singular) folosirea lui ca feminin singular (!*mass-media actuală*), cu genitiv-dativul articulat !*mass-mediei* (*prin intermediul mass-mediei*).

Nominativ-acuzativul singular

Norma actuală admite noile singulare pe care unele substantive feminine cu rădăcina terminată în *-l* și pluralul în *-e* le-au creat după modelul: *cafea*, *cafele*: !*bretea* cu sensurile „fâșie de susținere la îmbrăcăminte, ramificație rutieră”, !*sanda nu sandală*.

Tendința distincției între forma de singular și cea de plural se concretizează în acceptarea de către norma academică a unui singular precum !*cârnat* (nu *cârnat*).

Norma nu admite decât formele **salariu**, **serviciu**, **nu** **salar**, **servici**, prima fiind taxată, în cel mai bun caz, ca regională, iar a doua, ca incultă.

La substantivele **feminine** neologice nume de ocupații terminate în **-ogă**, norma **nu** a admis (și) formele în **-oagă**: *filologă* (**nu** (și) *filoloagă* - evitată, probabil, și din cauza coincidenței finalei cu adjecativul *oloagă*), *pedagogă*; aceste forme feminine sunt însă rar folosite, existând tendința de a utiliza cu referire la femei echivalentul masculin (expresie a unei puternice rezistențe față de încercările de feminizare a numelor de ocupații): *Ea este filolog* (dar *fizician/fiziciană* etc.).

Norma literară respinge forma *doctoră*, admitând numai *doctorită*.

Genitiv-dativul singular

La substantivele feminine de tipul: *apărătoare, casă, femeie, gramatică, lipitoare, vulpe*, genitiv-dativul singular **nearticulat** este identic cu pluralul nearticulat (niște *apărătoare* (persoane) sau *apărători* (obiecte), *case, femei, gramatici, lipitori, vulpi* - *acestei apărătoare sau apărători, case, femei, gramatici, lipitori, vulpi*), iar cel **articulat** se formează adăugând articolul hotărât **-i** la genitiv-dativul singular nearticulat: *apărătoarei sau apărătorii, casei, femeii, gramaticii, lipitorii, vulpii*.

La substantivele feminine terminate la nominativ-acuzativ singular nearticulat în **-ie** în hiat (tipul *câmpie, pustie, vie*), genitiv-dativul nearticulat este de asemenea identic cu pluralul (*acestei câmpii, pustii, vii*), dar cel articulat se formează adăugând articolul hotărât **i** la nominativ-acuzativul singular nearticulat: *câmpiei, pustiei, viei*.

Respect pentru oameni și cărți

Substantivele feminine terminate la nominativ-acuzativ singular în **-e** sau **-ee** (care au pluralul tot în **-ee** sau nu se folosesc la plural) au aceeași formă și la genitiv-dativul singular **nearticulat**: *justețe, onomatopee; acestei justețe, onomatopee*, iar cel **articulat** se formează adăugând articolul hotărât **-i** la această formă comună: *justeței, onomatopeei*.

La substantivele feminine cu pluralul în **-uri**, genitiv-dativul singular **nu** corespunde formei de **plural**: *trebi față de treguri*.

La unele substantive feminine nume de rudenie terminate în **-ică**, precum și la substantivul masculin *vlădică*, asemănător formal cu ele, sunt admise mai multe forme de genitiv-dativ singular: *mămicăi/mămicii/mămichi, vlădicăi/vlădicii/vlădichi*.

Formațiile cu structura **substantiv** denumind persoane (grade de rudenie sau relații sociale) + adjecțiv posesiv: *bunicumeu, bunică-me, nevastă-me, soră-me* au genitiv-dativul la masculin cu articolul proclitic ***lui***: *lui bunicu-meu*, iar la feminin *bunică-mii, nevesti-mii, soră-mii*.

Unele substantive **proprii** provenite din substantive comune au **genitiv-dativul** diferit de acela (articulat) al substantivelor comune respective: *lui Brăduț, Floricicăi/Floricichii, Floarei, față de brăduțului, floricelei, florii*.

La unele nume proprii, normele admit variante de flexiune: *Floricicăi/ Floricichii, !Ilenei/Ileanei*.

Substantivele masculine care la singular au un **i** la finală:

- se scriu la plural nearticulat cu **doi i**, iar la forma articulată cu **trei i**: *cafegiu, copil, fiu - cafegii, copii, fii - cafegiii, copiii, fiii*. Poate există ezitare în ce privește forma de plural (în cadrul aceluiași gen) la unele substantive feminine cu pluralul (și genitiv-dativul singular nearticulat) în **-e** sau **-i** și neutre cu pluralul în **-uri**